

**КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ;
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО**

УДК 343.988-053.2

DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2025.2.19>

Наталя Петрівна Король,

*доктор філософії з державного управління та адміністрування,
апарат Вінницького апеляційного суду (керівник);*

<https://orcid.org/0000-0002-7135-3714>,

e-mail: korrolvn18@gmail.com;

Олександр Васильович Король,

*кандидат юридичних наук,
Харківський національний університет внутрішніх справ,
навчально-науковий інститут № 3,
кафедра адміністративної діяльності (доцент);*

<https://orcid.org/0009-0009-9376-239X>,

e-mail: korol.vn2727@gmail.com

**НЕДОПУЩЕННЯ ВТОРИННОЇ ВІКТИМІЗАЦІЇ В МЕЖАХ
УКРАЇНСЬКОЇ МОДЕЛІ БАРНАХУС У КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ
СТАНДАРТІВ ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВОСУДДЯ**

Статтю присвячено вивченню функціонування моделі Барнахус у випадках, коли дитина зазнає жорстокого поводження. У такій моделі кожен учасник взаємодії з дитиною відповідає за належне, ефективне та доброзичливе виконання своїх обов'язків, пам'ятаючи про пріоритетність інтересів дитини. Визначено, що модель Барнахус було запроваджено Ісландією близько 20 років тому. Модель Барнахус станом на травень 2025 року пілотується та реалізовується у 28 країнах, зокрема в Україні. Мета моделі Барнахус – забезпечити кожній дитині можливість отримати скоординовану й ефективну допомогу, а також запобігти повторній травматизації під час досудового розслідування та судового розгляду.

Ключові слова: віктимізація, захист дитини, міждисциплінарний підхід, правосуддя, європейські стандарти.

Оглядова стаття

Постановка проблеми

Захист прав дітей, які постраждали від злочинів і кримінальних правопорушень, залишається однією з найактуальніших проблем сучасного правосуддя. Окремі дослідники зазначають, що «захист прав дітей є одним із найважливіших в Україні, тому що ставлення до дітей,

рівень їхньої безпеки та захищеності в державі є головним напрямом у межах політики держави щодо національної безпеки» [1, с. 302]. У процесі розслідування та судового розгляду таких справ діти, які постраждали, часто зазнають вторинної віктимізації, що може завдати їм не меншої шкоди, ніж сам первинний злочин. Європейські стандарти захисту прав дітей, закріплені, зокрема, у Директиві про встановлення мінімальних стандартів щодо прав, підтримки та захисту жертв злочинів, наголошують на необхідності запровадження дружніх до дітей процедур розслідування та судового розгляду.

Модель Барнахус (*Barnahus*), яка успішно функціонує у скандинавських країнах і поступово впроваджується в інших європейських державах, є інноваційним формою роботи з дітьми, які постраждали від злочинів. Вона передбачає створення міждисциплінарних центрів, у яких об'єднуються правоохоронні органи, соціальні служби, а також медичні та психологічні послуги для забезпечення комплексного підходу до захисту дитини.

В Україні процес імплементації моделі Барнахус розпочався відносно недавно, що актуалізує питання адаптації європейських стандартів до національної правової системи. Особливої уваги в цьому процесі потребує роль суду, адже саме судова стадія часто стає найбільш травматичною для дитини. До того ж в умовах повномасштабного вторгнення імплементація моделі Барнахус набуває особливого значення. Так, «за умов, коли під час воєнного стану законно обмежуються певні права громадян, актуалізується проблема забезпечення прав та інтересів дітей. Це завдання ускладнюється через велику кількість внутрішньо переміщених осіб, збільшення кількості дітей, що втратили батьків і рідних, та через інші чинники, що є результатом війни. Питання максимальної безпеки дітей у всіх аспектах (фізичний, психологічний, соціально-побутовий) важливе для збереження здорового майбутнього покоління, перед яким стоятиме завдання розвитку України» [2, с. 66].

Стан дослідження проблеми

Питання захисту прав дітей під час розслідування злочинів було предметом уваги та досліджень таких науковців, як Д. Швець, С. Гусарев, С. Чернявський, А. Вознюк, В. Горошко та ін. Окремі праці стосувалися різних аспектів цієї теми: правової бази та механізмів опитування дитини; захисту та психологічної підтримки дітей – жертв насильства; загальної характеристики моделі Барнахус, а також національних варіацій моделі в окремих країнах. Серед дослідників варто згадати А. Гриценка, М. Засульську, Т. Бугаєць, П. Пархоменка, М. Журавльову, Н. Пашко, М. Самофал, В. Семенюк. Попри наявність комплексних наукових досліджень і доведену ефективність міжвідомчої співпраці як для дітей, так і для уповноважених

суб'єктів, налагодження такої взаємодії в Україні часто ускладнюється недосконалістю нормативно-правової бази, браком спеціалізованої підготовки фахівців і відсутністю єдиних протоколів взаємодії. При цьому навіть наявність стандартів якості моделі не завжди гарантує реалізацію права дитини на захист і безпеку, що потребує подальшого дослідження.

Мета і завдання дослідження

Метою статті є всебічний аналіз можливостей і механізмів мінімізації ризиків вторинної віктимізації дітей, які постраждали або виступають свідками злочинів, на стадії судового розгляду. Для досягнення цієї мети передбачено виконання таких дослідницьких завдань: проаналізувати загальнотеоретичні аспекти впровадження моделі Барнахус в Україні; розробити практичні рекомендації щодо вдосконалення судових процедур; визначити шляхи гармонізації української практики з європейськими стандартами в межах упровадження моделі Барнахус.

Наукова новизна дослідження

В основу представленої роботи покладено новітній для вітчизняної правової науки аналіз недопущення вторинної віктимізації в межах української моделі Барнахус у контексті європейських стандартів здійснення правосуддя.

Виклад основного матеріалу

Упровадження моделі Барнахус повністю узгоджується з міжнародними та європейськими стандартами захисту прав дитини, зокрема положеннями Ради Європи, Європейського Союзу та ООН. Стандарти функціонування моделі Барнахус відображають керівні принципи цих організацій щодо захисту дітей від насильства, а також заходів, яких держава має вживати у зв'язку із цим. Так, відповідно до Конвенції ООН про права дитини держави-учасниці гарантують захист дитини від усіх форм фізичного та психологічного насильства, образи чи зловживань, відсутності піклування чи недбалої і брутального поведінки та експлуатації, включаючи сексуальні зловживання, з боку батьків, законних опікунів чи будь-якої іншої особи, яка турбується про дитину (ч. 1 ст. 19)¹.

За даними ООН, усі 46 держав – членів Ради Європи є сторонами Конвенції про права дитини², що є важливим кроком до наближення політики та практики захисту прав дитини в Європі.

¹ Конвенція про права дитини : від 20.11.1989 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021 (дата звернення: 11.05.2025).

² Convention on the Rights of the Child. New York, 20 November 1989 // United Nations Treaty Collection : сайт. URL: <https://treaties.un.org/pages/>

Також важливо відзначити вплив прецедентного права Європейського суду з прав людини, який посиляється у своїх рішеннях на положення цієї Конвенції. У сфері правосуддя, дружнього до дитини, Україна перебуває на шляху імплементації у власне законодавство положень Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства (далі – Лансаротської конвенції) та Керівних принципів Комітету міністрів Ради Європи щодо правосуддя, дружнього до дітей¹.

Так, Лансаротська конвенція, ратифікована Законом України «Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства» від 20 червня 2012 року № 4988-VI, передбачає обов'язок держави вжити необхідних законодавчих та інших заходів для забезпечення: а) проведення опитувань дитини без необґрунтованої затримки, відразу після повідомлення фактів компетентним органам; б) проведення опитувань дитини, якщо це необхідно, у спеціально обладнаному та прилаштованому для цих цілей приміщенні; в) проведення опитувань дитини особою, спеціально підготовленою для цих цілей; г) проведення всіх опитувань дитини одними й тими самими особами, якщо це можливо та де це доцільно; д) якомога меншої кількості опитувань і настільки, наскільки це є вкрай необхідним для цілей кримінального провадження; е) можливості супроводження дитини її законним представником або, де це доцільно, дорослим, якого вона сама вибирає, якщо стосовно цієї особи не буде винесено мотивованого рішення про інше (ч. 1 ст. 35)².

Директива 2012/29/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 25 жовтня 2012 року, що встановлює мінімальні стандарти щодо прав, підтримки та захисту жертв злочинів, також акцентує на необхідності врахування найкращих інтересів дитини. Відповідно до п. 14 Директиви «дітей-жертв слід розглядати та ставитися до них як до повноправних носіїв прав, викладених у цій Директиві, і вони повинні мати право здійснювати ці права таким чином, щоб врахувати їхню здатність формувати власну думку»³.

[ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-11&chapter=4](#) (дата звернення: 11.05.2025).

1 Модель «Барнакус»: загальна характеристика і впровадження в Україні // UNICEF : сайт. URL: https://www.unicef.org/ukraine/media/21316/file/BARNAHUS_web_2.pdf (дата звернення: 11.05.2025).

2 Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства : від 25.10.2007 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_927 (дата звернення: 11.05.2025).

3 Directive 2012/29/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 establishing minimum standards on the rights, support and

Відповідно до Директиви 2012/29/ЄС під час проведення індивідуальної оцінки особливу увагу слід приділяти, зокрема, потерпілим, чий стосунки та залежність від суб'єкта злочину роблять їх особливо вразливими. Йдеться про осіб, які постраждали від домашнього насильства. Як свідчить судова практика, для цієї категорії потерпілих зазвичай характерні високий рівень вторинної віктимізації, залякування й помста. Особливої уваги потребує оцінка ризику такої віктимізації, а також переконаність у тому, що ці потерпілі зможуть скористатися відповідними заходами захисту [3, с. 96].

Значно зростає кількість рекомендацій щодо тлумачення, імплементації та впровадження міжнародних зобов'язань на національному рівні. Йдеться, зокрема, про Керівні принципи політики Ради Європи щодо комплексних національних стратегій із захисту дітей від насильства (CM/Rec (2009))¹.

Стандарти якості моделі Барнакус є ключовими орієнтирами в механізмі захисту прав дитини не лише в державах – членах ЄС, а й у тих, що задекларували курс на євроінтеграцію. Україна, ставши на шлях приєднання до європейської спільноти, також активно працює над упровадженням цієї моделі. Відсутність спеціального закону не стала перешкодою для початку імплементації стандартів моделі в діяльність уповноважених суб'єктів.

У серпні 2021 року між Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини, Уповноваженим Президента України з прав дитини, Верховним Судом, Офісом Генерального прокурора, Міністерством юстиції України, Міністерством внутрішніх справ України, Міністерством соціальної політики України, Міністерством охорони здоров'я України, Національною поліцією України, Координаційним центром з надання правової допомоги та Представництвом Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні укладено Меморандум про взаєморозуміння з питань сприяння впровадженню моделі Барнакус в Україні².

protection of victims of crime, and replacing Council Framework Decision 2001/220/JHA // EUR-Lex : сайт. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2012/29/oj> (дата звернення: 11.05.2025).

¹ Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child-friendly justice adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 17 November 2010 and explanatory memorandum // Council of Europe : офіс, сайт. URL: <https://rm.coe.int/16804b2cf3> (дата звернення: 11.05.2025).

² Меморандум про взаєморозуміння між Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини, Уповноваженим Президента України з прав дитини, Верховним Судом, Офісом Генерального прокурора, Міністерством юстиції України, Міністерством внутрішніх справ України, Міністерством соціальної політики України, Міністерством охорони здоров'я України, Національною поліцією України, Координаційним центром з надання правової допомоги та

Детальний аналіз моделі Барнахус крізь призму європейського досвіду та правової системи України представлено в дослідженні Н. Калинюк та Н. Гуменної [4]. У роботі наголошено на унікальності моделі завдяки її гнучкості та здатності адаптуватися до положень національного законодавства.

Головною характерною рисою моделі Барнахус у європейських країнах, передусім у Північній Європі, є її вбудованість в органи державної влади та судову систему. При цьому організаційні структури барнахусів формувалися по-різному: від соціальних служб і органів захисту до підрозділів системи охорони здоров'я або правоохоронних органів. У кожному випадку гарантовано, що особа, яка проводить опитування дитини, проходить спеціальну підготовку для проведення інтерв'ю з дітьми з метою уникнення повторної травматизації. Такі співбесіди фіксуються у протоколах, заснованих на фактичних даних, а представники мультидисциплінарної групи фахівців спостерігають за процесом у суміжній кімнаті.

Попри те, що в Україні перший центр за моделлю Барнахус було відкрито ще в червні 2022 року¹, Порядок реалізації пілотного проєкту щодо запровадження центрів захисту дитини (за моделлю Барнахус) затверджено лише минулоріч наказом Міністерства юстиції України, Офісу Генерального прокурора, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства соціальної політики України, Міністерства охорони здоров'я України від 26 липня 2024 року № 2218/5/180/523/352-Н/1306².

Відповідно до п. 2 цього Порядку Центр захисту дитини (за моделлю Барнахус) – це міждисциплінарний спеціалізований заклад / структурний підрозділ іншого закладу (відділ, відділення, сектор, ділянка тощо), що створюється для проведення окремих слідчих (процесуальних) дій, передбачених Кримінальним процесуальним кодексом України (далі – КПК України), у дружньому до дитини середовищі та

Представництвом Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні : від 17.08.2021 // Безплатна правнича допомога : сайт. URL: <https://www.legalaid.gov.ua/wp-content/uploads/2021/08/bagatostoronnij-memorandum-barnahus.pdf> (дата звернення: 11.05.2025).

¹ Вінниччина стала першим регіоном в Україні, де впровадили модель Барнахус для дітей, постраждалих від насильства // Вінницька обласна військова адміністрація : офіц. сайт. 15.06.2021. URL: <https://www.vin.gov.ua/news/ostanni-novynu/37422> (дата звернення: 11.05.2025).

² Порядок реалізації пілотного проєкту щодо запровадження центрів захисту дитини (за моделлю Барнахус) : затв. наказом М-ва юстиції України, Офісу Ген. прокурора, МВС України, М-ва соц. політики України, МОЗ України від 26.07.2024 № 2218/5/180/523/352-Н/1306 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1151-24#n20> (дата звернення: 11.05.2025).

в умовах, які мінімізують наслідки її травматизації, а також надання комплексної соціальної, психологічної, правничої, домедичної та інших видів допомоги і послуг дітям, які є потерпілими або стали свідками кримінальних правопорушень¹.

Метою реалізації пілотного проєкту є реалізація забезпечення скоординованої взаємодії учасників міждисциплінарної команди (спеціалісти та інші фахівці, які залучаються до роботи з метою захисту прав дітей та надання їм комплексної фахової допомоги), слідчого, дізнавача, прокурора, що сприятиме, зокрема, забезпеченню мінімізації наслідків проведення слідчих та процесуальних дій із метою недопущення повторної травматизації дитини.

У контексті реалізації моделі Барнахус відповідно до встановлених європейських стандартів щодо навичок взаємодії з постраждалими дітьми йдеться саме про вторинну віктимізацію, що потребує відповідного доопрацювання національної нормативної бази.

Директива (ЄС) 2024/1385 щодо боротьби з насильством щодо жінок та домашнім насильством передбачає, що з метою забезпечення належної ідентифікації потерпілих, а також надання їм відповідної підтримки й захисту держави-члени повинні гарантувати, що посадові особи, які можуть вступати в контакт із потерпілими, проходять відповідне навчання та отримують цільову інформацію. Працівники судів проходять таке навчання лише в разі, якщо передбачається їхній безпосередній контакт із потерпілими, і виключно в обсязі, пропорційному характеру такого контакту.

Крім того, необхідно забезпечити проведення навчання для адвокатів, прокурорів, суддів, а також фахівців, які здійснюють підтримку потерпілих або надають послуги у сфері відновного правосуддя. У відповідних випадках підготовка має включати ознайомлення з конкретними службами підтримки, до яких можуть бути направлені потерпілі, або спеціалізоване навчання для роботи з особами, що мають особливі потреби, а також із питань психологічної допомоги.

Навчальні програми мають охоплювати питання виявлення ризиків залякування, повторної та вторинної віктимізації, а також заходів щодо їх запобігання, забезпечуючи інформованість про наявні механізми захисту і підтримки потерпілих².

¹ Порядок реалізації пілотного проєкту щодо запровадження центрів захисту дитини (за моделлю Барнахус) : затв. наказом М-ва юстиції України, Офісу Ген. прокурора, МВС України, М-ва соц. політики України, МОЗ України від 26.07.2024 № 2218/5/180/523/352-Н/1306 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1151-24#n20> (дата звернення: 11.05.2025).

² Directive (EU) 2024/1385 of the European Parliament and of the Council of 14 May 2024 on combating violence against women and domestic violence //

Директиви ЄС не є обов'язковими до застосування, однак слугують ціннісним орієнтиром для впровадження моделі Барнахус, враховуючи відсутність у національному нормативно-правовому полі вимог щодо спеціальної підготовки суддів, які беруть участь в розгляді справ, досудове розслідування яких здійснювалося в межах проєкту Барнахус.

Проведення допиту на стадії досудового розслідування, зокрема за моделлю Барнахус, чинним кримінальним процесуальним законодавством не передбачене, що в окремих випадках слугує підставою для відмови суду в задоволенні відповідного клопотання. Водночас наявність європейських стандартів у цій категорії кримінальних проваджень, які обґрунтовують необхідність якнайшвидшого допиту потерпілої та обмеження кількості таких допитів задля захисту її прав, інтересів і забезпечення повного доступу до правосуддя, у подальшому мінімізує її травматичний досвід. Це формує значну кількість ухвал слідчих суддів про задоволення клопотань сторони обвинувачення, зафіксованих в Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Судова практика у кримінальних провадженнях за ст. 126-1 «Домашнє насильство» Кримінального кодексу України підтверджує ефективність застосування положень ст. 225 КПК України для проведення допиту дітей у форматі відеоконференції поза межами зали судового засідання, зокрема в Центрі захисту та соціально-психологічної підтримки дітей, які зазнали або стали свідками насильства, відповідно до моделі Барнахус.

Допит під час досудового розслідування в судовому засіданні в порядку ст. 225 КПК України проводиться у виняткових випадках, коли виникає потреба в отриманні показань під час досудового розслідування, зумовлена існуванням реальної загрози для життя чи здоров'я особи, тяжким станом її здоров'я або іншими обставинами, які можуть унеможливити її допит у суді або істотно вплинути на повноту чи достовірність показань. Цінність такого допиту – відсутність обов'язку суду допитувати особу повторно під час судового розгляду.

Ужите в ч. 1 ст. 225 КПК України формулювання «наявності інших обставин» свідчить про відкритість переліку таких обставин, що дозволяє формувати судову практику з урахуванням найкращих інтересів дитини.

Частина 4 ст. 225 КПК України залишає за судом право допитати особу, яка допитувалася відповідно до правил цієї статті, зокрема у випадках, якщо такий допит проведений за відсутності сторони захисту або якщо є необхідність уточнення показань чи отримання

показань щодо обставин, які не були з'ясовані в результаті допиту під час досудового розслідування¹.

Згідно з ч. 2 ст. 232 КПК України рішення про проведення процесуальних дій у форматі дистанційного досудового провадження ухвалює слідчий або прокурор. Якщо ж йдеться про допит у порядку ст. 225 КПК України в режимі відеоконференції, то таке рішення приймається слідчим суддею як за власною ініціативою, так і за клопотанням сторони або іншого учасника кримінального провадження.

Модель Барнахус передбачає єдине інтерв'ю з дитиною, що не потребує повторного допиту, а також мінімізує травматизацію. Отже, положення ст. 225 КПК України в поєднанні з режимом відеоконференції є ключовим процесуальним механізмом для реалізації цього підходу.

Водночас слідчий суддя, який під час допиту, передбаченого ст. 225 КПК України, виконує роль гаранта дотримання прав і законних інтересів учасників процесу, забезпечуючи проведення допиту відповідно до вимог кримінального процесуального законодавства та встановленого порядку, не зобов'язаний проходити спеціалізовану підготовку щодо особливостей взаємодії з постраждалими дітьми, зокрема у справах про домашнє насильство. Це вказує на актуальність запровадження навчальних програм, які враховують потреби дітей уразливих категорій та принципи міждисциплінарного підходу, зокрема в межах впровадження моделі Барнахус.

Чинний КПК України містить спеціальну главу 38 «Кримінальне провадження щодо неповнолітніх», але вона стосується лише дітей, які є підозрюваними або обвинуваченими у вчиненні злочинів. Якщо ж дитина є потерпілою або свідком, кримінальне провадження здійснюється за загальними правилами, що діють для дорослих. Винятками є лише ст. 226 КПК України, яка визначає особливості допиту дітей (малолітніх або неповнолітніх), ст. 227 КПК України, що регулює участь законного представника або інших фахівців під час допиту дитини, а також ст. 354 «Особливості допиту малолітнього або неповнолітнього свідка чи потерпілого» КПК України.

У разі, якщо дитину підозрюють або обвинувачують у вчиненні злочину, її справа підлягає розгляду суддею у справах неповнолітніх. У місцевих та апеляційних судах України запроваджено спеціалізацію суддів зі здійснення кримінального провадження щодо неповнолітніх. Відповідно до ч. 6 ст. 18 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» суддею, уповноваженим здійснювати кримінальне провадження

¹ Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 11.05.2025).

щодо неповнолітніх, може бути обрано суддю зі стажем роботи суддею не менше 10 років, досвідом здійснення кримінального провадження в суді і високими морально-діловими та професійними якостями. У разі відсутності в суді суддів із необхідним стажем роботи суддя, уповноважений здійснювати кримінальне провадження щодо неповнолітніх, обирається з числа суддів, які мають найбільший стаж роботи на посаді судді¹.

Хоча критерії спеціалізації суддів у справах щодо неповнолітніх залишаються недостатньо чіткими, це однаково розглядається як крок на шляху до правосуддя, дружнього до дітей. Водночас такий рівень спеціалізації не поширюється на дітей, які є потерпілими або свідками злочинів.

Поза увагою науковців та практиків залишаються також справи про вчинення домашнього насильства щодо дитини або в її присутності, відповідальність за яке передбачена Кодексом України про адміністративні правопорушення. Діти також змушені взаємодіяти із суддями, які не мають належної підготовки щодо особливостей розгляду таких справ.

Системний аналіз підзаконних нормативно-правових актів свідчить про відсутність суду як суб'єкта спеціальної підготовки у справах, де потерпілими є діти, що зумовлено особливостями правового статусу судді.

Висновки

Наявний дисбаланс, за якого діти-правопорушники отримують певний рівень правосуддя, дружнього до дитини, а діти, які стали жертвами або свідками злочинів (особливо домашнього насильства, що є вкрай травматичним), залишаються поза цією спеціалізованою парадигмою, є неприпустимим. Це суперечить міжнародним стандартам правосуддя, дружнього до дитини, зокрема положенням Конвенції ООН про права дитини та Лансаротської конвенції, які вимагають мінімізації повторної травматизації та забезпечення найкращих інтересів дитини на всіх етапах судового провадження. Впровадження моделі Барнахус в Україні є важливим кроком, однак її ефективність значною мірою залежатиме від належної підготовки суддівського корпусу.

Проведене дослідження переконливо демонструє нагальну потребу в кардинальному перегляді підходів до підготовки суддів, які розглядають справи за участю дітей, які постраждали або виступають свідками злочинів, особливо в контексті домашнього насильства.

¹ Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19> (дата звернення: 11.05.2025).

Стаття 225 КПК України в поєднанні з положеннями щодо режиму відеоконференції та наявною судовою практикою створює процесуальну основу для реалізації моделі Барнахус в Україні. Утім, для її повноцінного функціонування необхідне подальше нормативне доопрацювання, спрямоване на захист найкращих інтересів дитини та уникнення вторинної віктимізації в межах кримінального провадження.

Список бібліографічних посилань: 1. Бесара І. В., Хатнюк Ю. А., Чорномаз О. Б. Захист прав дітей, які постраждали від домашнього насильства, як складова національної безпеки України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право.* 2025. Т. 2, № 87. С. 296–304. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.87.2.44>. 2. Коваль І. Захист прав та законних інтересів дітей під час війни в Україні. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки.* 2023. № 2 (38). С. 66–71. DOI: <https://doi.org/10.23939/law2023.38.066>. 3. Король Н. П. Забезпечення права потерпілої особи від насильства в контексті Директиви Європейського Союзу про права потерпілих. *Інвестиції: практика та досвід.* 2022. Вип. 18. С. 93–99. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2022.18.93>. 4. Kalyniuk N., Humenna N. *On the implementation and functioning of the "Barnahus". Visegrad Journal on Human Rights.* 2024. No. 1. Pp. 22–28. DOI: <https://doi.org/10.61345/1339-7915.2024.1.4>.

Надійшла до редколегії 16.05.2025

Прийнята до опублікування 13.06.2025

Korol N. P., Korol O. V. Prevention of Secondary Victimization within the Ukrainian Barnahus Model in the Context of European Standards of Justice

The article states that in all cases where a child is subjected to abuse, authorised entities, including courts, must ensure that the child's interests are protected and their rights are upheld. Anyone involved with a child is responsible for performing their duties properly and effectively, in a friendly manner, bearing in mind the priority of the child's interests.

The lack of cooperation between representatives of the relevant services in cases of domestic violence forces children to undergo numerous interrogations, which can provoke a recurrence of their experiences and, consequently, re-traumatisation. This problem is extremely serious, given that obtaining truthful information from the child is crucial to ensuring their safety and protection, their physical and mental recovery, and the conduct of an effective investigation and trial. Unintentional discrepancies in testimony obtained at different times, in different places and by different authorised entities can lead to the child being discredited as a witness. In view of the above, interdisciplinary and interagency cooperation is identified as a decisive factor in the realisation of the rights of child victims and child witnesses of domestic violence to protection, participation, support and assistance from society.

The Barnahus model, introduced by Iceland about twenty years ago, quickly spread across Europe. According to the Barnahus network, as of May 2025, the model is being piloted and implemented in 28 countries, including Ukraine. The aim of the model is to ensure that every child has access to coordinated and effective assistance, as well as to prevent the child from being re-traumatised during the pre-trial investigation and court proceedings. One of the key tasks of the Barnahus model is to help obtain reliable evidence by gathering information from the victimised child or child witness in such a way as to avoid re-interviewing them in court. The implementation of this task requires the cooperation of numerous actors in the field of violence prevention and response, whose special training is a key part of the model's quality standards.

Keywords: victimisation, child protection, interdisciplinary approach, justice, European standards.

